Sammanfattning för ansökan till “Olle Jonsson-priset” 2026

”Digital transformation inom omsorgen - Behovsanalys och vägledning för ledande funktioner vid AI-implementering”

Asenia Giagtzidou och Emilie Landström

Inledning och bakgrund

Den digitala utvecklingen och tillämpning av artificiell intelligens (AI) ses nuförtiden som en möjlighet för verksamhetsutveckling samtidigt som litteraturen lyfter utmaningar kring kunskap, ledning och säkerhet vid AI-implementering.

AI och digitalisering ses som en möjliggörare med stor potential för att bidra till både god omsorg och patientsäkerhet, viktiga faktorer för god kvalitet i en sektor som står inför demografiska utmaningar. För att lyckas följa med AI-utvecklingen och ta vara på nya möjligheter som tekniken skapar, behöver dock organisationer bygga en ny struktur i vardagen. Det krävs en ökad förståelse för teknikens potential och vad organisationen behöver beakta i samband med AI-implementering.

Metod

Studiens vetenskapliga angreppssätt leder iterativt till en fördjupad förståelse för ämnet, då forskningsprocessen växlar mellan teori och empiri. Val av kunskapskällor och respondenter, liksom val av arbetets metoder har gjorts med omsorg för relevans och koppling till den verksamhet som studerats.

Studien baseras på en litteraturgenomgång av de senaste publikationerna kring ämnet, intervjuer med 14 personer från fyra olika yrkeskategorier med mångårig erfarenhet av arbete inom digitalisering och AI och med varierande koppling till omsorg, samt empiriskt material från medarbetare och operativa ledare i tre offentliga omsorgsverksamheter i en större kommun i Sverige.

Genom litteraturstudien har ämnet kartlagts, både vad gäller befintlig forskning och teori men också outforskade områden och kunskapsluckor.

För att skapa en nyanserad förståelse av forskningsfrågorna ingick de i intervjuer med personer från olika yrkeskategorier med mångårig erfarenhet av arbete inom digitalisering och AI och med varierande koppling till omsorg. Dessa personer betraktades som ”experter” inom ramen för studien.

Kontaktuppgifter:
asenia.giagtzidou@outlook.com
emilie.landstrom@gmail.com

Enkäter skickades sedan ut till tre operativa verksamheter inom äldreomsorg där medarbetare och operativa ledare fick respondera. Som komplement genomfördes intervjuer med ledarna för att ge perspektiv på resultatet av enkäten och studiens forskningsfrågor.

Svaren från respondenterna analyserades först manuellt av författarna med stöd av minnesanteckningar. Därefter utfördes varje dataanalys minst 2 gånger för de olika expertkategoriernas svar med hjälp av generativ AI för att tematisera resultaten. Tack vare stödet av generativ AI i analysen har en större mängd data kunnat bearbetas och ett bredare perspektiv kunnat lyftas inom ramen för denna studie. Analysen har kritiskt diskuterats under arbetets gång och alla analyssteg har dokumenterats i studien.

Kunskapsbidrag

Studien bidrar med att identifiera nio breda kategorier för AI:s potential för kvalitetssäkring i omsorgsverksamheter. AI anses kunna effektivisera och resursoptimera, bland annat genom stöd i dokumentation och journalföring, processautomation, riskanalys och kvalitetskontroll.

Arbetet belyser att AI-implementering behöver ses som en **organisatorisk och socioteknisk förändringsprocess** snarare än enbart teknisk integration. För att lyckas med den digitala transformationen, har ett antal faktorer lyfts fram som särskilt avgörande för omsorgen i denna studie:

Användarcentrerad utveckling tillför en omsorgsspecifik förståelse där frågor om integritet, kontinuitet och medmänskliga värden blir centrala. Användarcentreringen bidrar också till att säkerställa att tekniken är anpassad för verksamhetens faktiska behov, nyttorealisering.

Iterativ styrning och uppföljning säkerställer att implementeringen inte är en engångsinsats utan en hållbar förändring.

Ledarskapet framställs som väsentligt för förändringsarbetet vilket ställer krav på att organisationen skapar förutsättningar för de operative ledare som ska leda arbetet. Förändringsledning vid AI-implementering i omsorgen behöver därmed förstås som ett samspel mellan ledarens förmåga och organisationens stödjande kapital.

Det skapas både ökade krav för **tvärprofessionellt** samarbete samtidigt som de sedvanliga och yrkesspecifika rollerna i omsorgen utmanas.

Resultaten i denna studie väcker frågan om kvalitetsarbete i omsorgen inte enbart avgörs av vilka AI-lösningar som finns och implementeras, utan i lika hög grad av hur väl organisationerna förmår förena omsorgens grundläggande värden och professionella praktik med de tekniska möjligheterna som uppkommer.

Kontaktuppgifter:
asenia.giagtzidou@outlook.com
emilie.landstrom@gmail.com